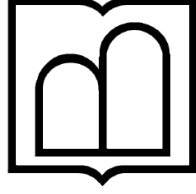

الله أكبر

دانشگاه علوم پزشکی

و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل

دانشکده دندانپزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجه دکترای حرفه‌ای دندانپزشکی

عنوان:

بررسی تأثیر آگاهی مادران از روش‌های پیشگیری از پوسیدگی بر شاخص DMFT در

کودکان ۷ تا ۹ سال

استاد راهنما:

دکتر سمیه حکمت‌فر

نگارش:

رضا شکوری

اسفندماه ۱۴۰۲

کد پایان‌نامه: د/پ/۱۱۲۰

تقدیم و سپاس از سه وجود مقدس:

آنان که ناتوان شدند تا ما به توانایی برسیم...

موباشان سپید شد تا ما رو سفید شویم...

و عاشقانه سوختند تا که ما بخش وجود ما و رو منکر را همان باشند...

پدرانمان

مادرانمان

استادانمان

باشد که حاصل تلاشم، نسیم کوزه غبار خشکیان را برزید.

بوسه بردستان پر مهرتان

تقدیر و پاسگزاری

از استاد راهنمای گرامر تقدیرم خانم دکتر سمیه حکمت فرکه وجودشان همیشه قوتی برای انجام کارهایم بوده است و بدون شک انجام این پایان نامه بدون کمک و راهنمایی های ارزنده ایشان

امکان پذیر بوده است، کمال تشکر را دارم .

چکیده

بررسی تأثیر آگاهی مادران از روش‌های پیشگیری از پوسیدگی بر شاخص DMFT در کودکان ۷ تا ۹ سال

مقدمه: پوسیدگی دندان یک بیماری مزمن است که جمعیت بالایی از جامعه به‌ویژه کودکان به آن مبتلا هستند. والدین به‌خصوص مادران نقش مهمی در بهداشت و سلامت دهان کودکان خود دارند و آگاهی آن‌ها می‌تواند رفتارهای سالم بهداشتی را در فرزندانشان تثبیت نماید. بنابراین مطالعه‌ی حاضر با هدف بررسی تأثیر آگاهی مادران از روش‌های پیشگیری از پوسیدگی بر شاخص DMFT در کودکان انجام پذیرفت.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه به صورت توصیفی-مقطعی با مراجعه به مراکز درمانی شهر اردبیل تعداد ۱۱۹ کودک/والد واجد شرایط مورد بررسی قرار گرفت. برای سنجش میزان آگاهی مادران از پرسشنامه‌ی زاجکانی و همکاران استفاده گردید که روایی و پایایی آن قبل از استفاده مورد تأیید قرار گرفت. دندان‌های کودکان با ابزار ساده تشخیصی مثل سوند و آینه‌ی روی یونیت توسط معاینه‌گر مورد معاینه قرار گرفت، تمام سطوح دندان‌ها مورد معاینه قرار گرفت و دندان‌های پوسیده و ترمیم شده و دندان‌هایی که در اثر پوسیدگی از دست رفته بود در چارت مربوطه ثبت گردید. تحلیل داده‌ها با نرم افزار spss صورت گرفت، تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون Independent Samples T Test، Tukey، One Way ANOVA یومن ویتنی صورت گرفت. سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

نتایج: رابطه معناداری بین افزایش سن کودک و آگاهی مادران وجود نداشت ($P\text{-value}=0.180$). رابطه معناداری بین DMFT و آگاهی مادران وجود نداشت ($P\text{-value}=0.180$). ۸۵/۷ درصد از مادران بهترین روش پیشگیری از پوسیدگی را مسواک و نخ دندان اعلام کردند. تنها ۱۹/۳ درصد از مادران با روش فیشورسیلانت آشنا بودند.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که آگاهی مادران از روش‌های پیشگیری از پوسیدگی بر شاخص DMFT در کودکان مراجعه‌کننده به مراکز درمانی شهر اردبیل تأثیر معناداری نداشت.

کلمات کلیدی: آگاهی، روش‌های پیشگیری از پوسیدگی، DMFT

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۰	چکیده
	فصل اول
	معرفی پژوهش
۱۳	۱-۱. مقدمه، بیان مساله و ضرورت اجرای پژوهش
۱۴	۲-۱. اهداف پژوهش
۱۴	۳-۱. هدف کلی
۱۵	۴-۱. اهداف اختصاصی
۱۵	۵-۱. اهداف کاربردی
۱۵	۶-۱. سؤالات پژوهش
۱۶	۷-۱. فرضیه‌های پژوهش
۱۶	۸-۱. تعریف واژه‌ها
	فصل دوم
۱۷	مبانی نظری و پیشینه تحقیق
۵	۱-۲. مقدمه
۵	۲-۲. مبانی نظری پژوهش

- ۵..... ۱-۲-۲. سلامت دهان و دندان
- ۶..... ۲-۲-۲. تعریف DMFT
- ۷..... ۳-۲-۲. اتیولوژی پوسیدگی دندان
- ۹..... ۱-۳-۲-۲. عوامل ارثی
- ۹..... ۲-۳-۲-۲. میکروارگانیسم‌ها
- ۱۰..... ۳-۳-۲-۲. میزان و دندان مستعد
- ۱۰..... ۴-۳-۲-۲. خصوصیات آناتومی دندان‌ها
- ۱۱..... ۵-۳-۲-۲. ترتیب دندان‌ها در قوس
- ۱۱..... ۶-۳-۲-۲. بزاق
- ۱۳..... ۷-۳-۲-۲. کمبود بزاق
- ۱۴..... ۸-۳-۲-۲. غلظت بزاق
- ۱۵..... ۹-۳-۲-۲. وجود دستگاه‌های ارتودونسی (اپلاینس‌ها) و ترمیم‌های دندان‌ی
- ۱۵..... ۱۰-۳-۲-۲. رژیم غذایی
- ۱۶..... ۱۱-۳-۲-۲. مصرف کربوهیدرات‌های آسان تخمیر شونده
- ۱۷..... ۱۲-۳-۲-۲. زمان
- ۱۷..... ۱۳-۳-۲-۲. وضعیت اجتماعی-اقتصادی

- ۱۸..... ۴-۲-۲. راهکارهای پیشگیری از پوسیدگی
- ۱۹..... ۱-۴-۲-۲. آگاه سازی والدین
- ۲۰..... ۲-۴-۲-۲. تأثیر آموزش بر کاهش پوسیدگی دندان
- ۲۱..... ۳-۴-۲-۲. مسواک زدن و نخ دندان کشیدن
- ۲۴..... ۴-۴-۲-۲. فیشورسیلانت
- ۲۵..... ۵-۴-۲-۲. فلوراید
- ۲۷..... ۶-۴-۲-۲. فلوراید تراپی
- ۳۰..... ۷-۴-۲-۲. رژیم غذایی
- ۳۲..... ۸-۴-۲-۲. استفاده از لیزر
- ۳۳..... ۹-۴-۲-۲. استفاده از شیرین کننده‌های غیر پوسیدگی زا
- ۳۴..... ۵-۲-۲. درمان پوسیدگی
- ۳۴..... ۱-۵-۲-۲. ترمیم
- ۳۵..... ۲-۵-۲-۲. ملاحظات کلینیکی جهت حذف پوسیدگی‌ها
- ۴۱..... ۳-۵-۲-۲. درمان با ترمیم آمالگام
- ۴۱..... ۶-۲-۲. کنترل پوسیدگی در روش‌های نوین در دست مطالعه
- ۴۱..... ۱-۶-۲-۲. پروبیوتیک‌ها

- ۴۲..... ۲-۶-۲-۲. پپتیدهای ضد میکروبی
- ۴۲..... ۳-۶-۲-۲. ایمن سازی فعال
- ۴۳..... ۴-۶-۲-۲. واکسن ضد پوسیدگی
- ۴۳..... ۵-۶-۲-۲. واکسن DNA
- ۴۴..... ۶-۶-۲-۲. واکسن نو ترکیب
- ۴۴..... ۷-۶-۲-۲. ایمن سازی غیرفعال
- ۴۵..... ۳-۲. مروری بر پیشینه‌ی تحقیق
- ۴۵..... ۱-۳-۲. پیشینه‌ی پژوهش در ایران
- ۴۸..... ۲-۳-۲. پیشینه‌ی پژوهش در خارج
- ۵۱..... ۳-۳-۲. جمع‌بندی پیشینه‌های پژوهش

فصل سوم

- ۵۳..... مواد و روش‌ها
- ۴۲..... ۱-۳. نوع مطالعه و روش پژوهش
- ۴۲..... ۲-۳. جامعه‌ی آماری پژوهش
- ۴۲..... ۳-۳. حجم نمونه و روش نمونه‌گیری
- ۴۲..... ۴-۳. ابزار و روش گردآوری داده‌ها
- ۴۳..... ۵-۳. زمان و مکان انجام پژوهش
- ۴۴..... ۶-۳. متغیرهای پژوهش

۳-۷. روش‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها ۴۴

۳-۸. ملاحظات اخلاقی ۴۴

فصل چهارم

یافته‌های پژوهش ۴۵

۴-۱. آمار توصیفی ۴۶

۴-۱-۱. فراوانی و درصد جنسیت و سن کودکان شرکت‌کننده در مطالعه ۴۶

۴-۱-۲. فراوانی و درصد شرکت‌کنندگان در مطالعه بر اساس مدرک تحصیلی پدر و مادر ۴۶

۴-۱-۳. میانگین سن پدران و مادران شرکت‌کنندگان در مطالعه ۴۶

۴-۱-۴. میانگین و انحراف معیار استاندارد D، M، F و DMFT کودکان شرکت‌کننده در

مطالعه ۴۷

۴-۱-۵. آزمون کولموگروف اسمیرنوف ۴۸

۴-۱-۶. میانگین و انحراف معیار استاندارد متغیر آگاهی مادران بر حسب جنسیت کودکان

شرکت‌کننده در مطالعه ۴۸

۴-۱-۷. میانگین و انحراف معیار استاندارد متغیر آگاهی مادران بر حسب سن کودکان

شرکت‌کننده در مطالعه ۵۰

۴-۱-۸. میانگین و انحراف معیار استاندارد متغیر آگاهی مادران بر حسب مدرک تحصیلی

مادر و پدر ۵۱

- ۴-۱-۹. آزمون *Tukey* ۵۲
- ۴-۱-۱۰. ارتباط معنی دار آماری بین متغیرهای سن پدر و مادر و متغیر آگاهی مادر ۵۴
- ۴-۱-۱۱. ارتباط معنی دار آماری بین متغیرهای *F*، *M*، *D*، *DMFT* و متغیر آگاهی مادر ۵۵
- ۴-۱-۱۲. فراوانی مادران شرکت کننده در مطالعه بر اساس پاسخ ایشان به سوالات ۱۱ و ۱۴ و ۱۶ و جنسیت کودک ایشان ۵۷
- ۴-۱-۱۳. فراوانی مادران شرکت کننده در مطالعه بر اساس پاسخ ایشان به سوالات ۱۱ و ۱۴ و مدرک تحصیلی ایشان ۵۸
- ۴-۱-۱۴. فراوانی مادران شرکت کننده در مطالعه بر اساس پاسخ ایشان به سوالات ۱۱ و ۱۴ و مدرک تحصیلی همسر ایشان ۶۰
- ۴-۱-۱۵. میانگین و انحراف معیار استاندارد متغیرهای *F*، *M*، *D* و *DMFT* بر حسب پاسخ مادران به سوال ۱۱ ..... ۶۲
- ۴-۱-۱۶. میانگین و انحراف معیار استاندارد متغیرهای *F*، *M*، *D* و *DMFT* بر حسب پاسخ مادران به سوال ۱۴ ..... ۶۴
- ۴-۱-۱۷. میانگین و انحراف معیار استاندارد متغیرهای *F*، *M*، *D* و *DMFT* بر حسب پاسخ مادران به سوال ۱۶ ..... ۶۶

فصل پنجم

بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادهای پژوهش ۶۸

۵-۱. بحث ۵۹

۵-۲. نتیجه‌گیری ۶۶

۵-۳. محدودیت‌های پژوهش ۶۶

۵-۴. پیشنهادهای ۶۶

منابع ۶۸

پیوست‌ها ۸۱

فهرست جدول‌ها

عنوان

صفحه

جدول ۱-۲: اتیولوژی پوسیدگی دندان	۸
جدول ۲-۲: راهکارهای پیشگیری از پوسیدگی	۱۹
جدول ۱-۳: متغیرهای مورد بررسی	۴۴
جدول ۱-۴: فراوانی و درصد شرکت کنندگان در مطالعه بر اساس مدرک تحصیلی پدر و مادر	۴۶
جدول ۲-۴: میانگین و انحراف معیار استاندارد F ، M ، D و $DMFT$ کودکان	۴۷
جدول ۳-۴: نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنف	۴۸
جدول ۴-۴: میانگین و انحراف معیار استاندارد متغیر آگاهی مادران بر حسب جنسیت کودکان	۴۹
نمودار ۲-۴: نمودار ستونی میانگین متغیر آگاهی مادران بر حسب جنسیت کودکان	۴۹
جدول ۵-۴: میانگین و انحراف معیار استاندارد متغیر آگاهی مادران بر حسب سن کودکان	۵۰
جدول ۶-۴: میانگین و انحراف معیار استاندارد متغیر آگاهی مادران بر حسب مدرک تحصیلی مادر و پدر	۵۱
جدول ۷-۴: نتایج آزمون Tukey	۵۳

جدول ۴-۸: نتایج آزمون همبستگی پیرسون جهت بررسی وجود ارتباط معنی دار آماری بین متغیرهای سن پدر و

مادر و متغیر آگاهی مادر..... ۵۴

جدول ۴-۹: نتایج آزمون همبستگی پیرسون جهت بررسی وجود ارتباط معنی دار آماری بین متغیرهای F ، M ، D ،

DMFT و متغیر آگاهی مادر..... ۵۵

جدول ۴-۱۰: فراوانی و درصد مادران شرکت کننده در مطالعه بر اساس پاسخ ایشان به سوالات ۱۱ و ۱۴ و..... ۵۶

جدول ۴-۱۱: فراوانی مادران شرکت کننده در مطالعه بر اساس پاسخ ایشان به سوالات ۱۱ و ۱۴ و ۱۶ و جنسیت

کودک ایشان..... ۵۷

جدول ۴-۱۲: فراوانی مادران شرکت کننده در مطالعه بر اساس پاسخ ایشان به سوالات ۱۱ و ۱۴ و ۱۶ و مدرک

تحصیلی ایشان..... ۵۸

جدول ۴-۱۳: فراوانی مادران شرکت کننده در مطالعه بر اساس پاسخ ایشان به سوالات ۱۱ و ۱۴ و ۱۶ و مدرک

تحصیلی همسر ایشان..... ۶۱

جدول ۴-۱۴: میانگین و انحراف معیار استاندارد متغیرهای F ، M ، D و DMFT بر حسب پاسخ مادران به سوال

..... ۱۱ ۶۲

جدول ۴-۱۵: نتایج آزمون Tukey..... ۶۳

جدول ۴-۱۶: میانگین و انحراف معیار استاندارد متغیرهای F ، M ، D و DMFT بر حسب پاسخ مادران به سوال

..... ۱۴* ۶۵

جدول ۴-۱۶: میانگین و انحراف معیار استاندارد متغیرهای F ، M ، D و $DMFT$ بر حسب پاسخ مادران به سوال

۶۶ ..... ۱۶

فهرست نمودارها

عنوان

صفحه

- نمودار ۱-۴: نمودار ستونی میانگین متغیرهای D، M، F و DMFT کودکان ۴۷
- نمودار ۲-۴: نمودار ستونی میانگین متغیر آگاهی مادران بر حسب جنسیت کودکان ۴۹
- نمودار ۳-۴: نمودار ستونی میانگین متغیر آگاهی مادران بر حسب سن کودکان ۵۰
- نمودار ۴-۴: نمودار ستونی میانگین آگاهی مادران شرکت‌کنندگان در مطالعه بر حسب جنسیت
کودک ۵۲
- نمودار ۵-۴: نمودار میله ای فراوانی مادران شرکت‌کننده در مطالعه بر اساس پاسخ ایشان به سوالات
۱۱ و ۱۴ و ۱۶ ..... ۵۷